

Sociolingvistično iskrenje, zasnovano v počastitev 90. obletnice rojstva zaslužne profesorice dr. Brede Pogorelec, dokazuje, da ogenj raziskovalne vneme, ki ga je zanetila med svojimi študenti, danes avtorji številnih uporabnojezikoslovnih del ter mentorji diplom, magisterijev in doktoratov, ni zamrl, kaj šele ugasnil, temveč se je dodobra razmahnil in razplamtel. Monografija namreč prinaša znanstvene izsledke o z jezikom povezanih družbenih vprašanjih in njihovem povratnem učinku na jezik, torej o tistih vprašanjih, ki jih je profesorica postavljala v ospredje svojega raziskovalnega, pedagoškega in družbenega prizadevanja in delovanja. Gotovo bi jo razveselila skupna, ključna poteza vseh prispevkov: osrednji predmet raziskovanj je namreč slovenski jezik v različnih povezavah z drugimi jeziki v celotnem slovenskem etničnem prostoru, torej znotraj Slovenije in v sosednih državah, pa tudi zunaj njega, v drugih državah Evrope in po svetu, kamor se slovenščina širi s selitvami Slovencev iz matičnega osredja, trajnimi ali začasnimi.

Posebna vrednost monografije je, da ponuja pester nabor razprav o ta čas v slovenskih razmerah aktualnih sociolingvističnih vidikih. Poleg klasičnih študij o prosti variaciji in z zvrstnostjo povezanih vprašanj, problematike jezikovnega stika, jezikovne politike in jezikovnih stališč odpira tudi pobude za širjenje slovenščine v novih funkcijah in novih medijih, kot sta slovenski znakovni jezik in slovenska e-knjiga. Na konceptualno raznolika, večinoma temeljito preišljena izhodišča se v večini prispevkov navezujejo smotrni metodološki prijemi, nekateri tudi prvič uporabljeni na Slovenskem. Tako izsledki nadgrajujejo dosedanje vedenje o konkretnih razsežnostih sobivanja slovenščine v stiku z drugimi jeziki, o razumevanju zvrstnosti med govorce slovenščine, o jezikovnopolitičnih in ideoloških dilemah.

*dr. Albina Nećak Lük,
zasl. prof. na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani*

Posebnost sociolingvistične monografije, zasnovane ob jubileju zaslužne profesorice dr. Brede Pogorelec, je, da večglasja v sodobni slovenski sociolingvistiki ne predstavlja z izborom »kanoniziranih« besedil uveljavljenih avtorjev, ampak z izsledki sociolingvističnih raziskav, ki so v zadnjem desetletju potekale v okviru formalnega visokošolskega usposabljanja. Trinajst prispevkov, nastalih na podlagi diplomskih in doktorskih del, odslikava tako nadaljevanje slovenskega sociolingvističnega izročila kot njegovo prenovo in vključitev v sodobne sociolingvistične smeri in tokove. Če je prvo morda najbolj očitno iz same strukture monografije, katere poglavja se še vedno skupinijo okrog treh jedrnih vsebinskih sklopov slovenske sociolingvistike (jezikovna zvrstnost, jeziki v stiku in jezikovna politika), pa med bistvenimi premiki na drugem polu velja izpostaviti povečanje števila raziskav, ki temeljijo na analizi jezikovnega gradiva.

Največja odlika monografije in njenega izbora besedil je tematski prerez jezikovne problematike, obravnavane v prispevkih. Knjiga kot celota načenja aktualna jezikovna in družbena vprašanja sodobne slovenske jezikovne skupnosti – od ohranjanja slovenskega jezika in identitete zunaj meja Slovenije, integracije učencev priseljencev v šolski sistem, tolmačenja v slovenski znakovni jezik prek slovenščine v visokem šolstvu do opazovanja jezikovne rabe, ki razkriva vzorce družbenega obnašanja – pri tem pa je zaradi svoje zasnove izrazito naravnana v prihodnost, v nadaljnji razvoj stroke.

*dr. Karmen Kenda-Jež,
višja znanstvena sodelavka na ZRC SAZU*